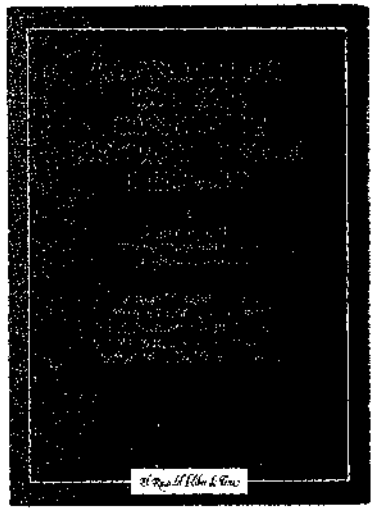

Albert Camps i Giró
Joan Garriga i Andreu
Josep Homs i Corominas
Jacint Jordana i Casajuana
Joaquim Ladesma i Pardo

GRANOLLERS 1936-1939: CONFLICTE REVOLUCIONARI I BEL·LIC 2. El període bèl·lic: Canvis i transformacions. Les pèrdues humanes. Ed. Oikos-Tau, Vilassar de Mar 1990, 384 pàgs.

Després d'un any de l'aparició del primer volum, es va donar a conèixer finalment aquesta segona part de l'estudi de la guerra civil a Granollers, publicat en el marc de la celebració del 50 aniversari del bombardeig del 31 de maig de 1938. Es tracta d'un esdeveniment destacable en la producció historiogràfica local: en primer lloc pel tema que tracta, un dels capítols més crucials i controvertits de la nostra història recent, tactat aquí amb un rigor científic; en segon lloc, per la magnitud de l'esforç invertit, una bona colla d'anys d'estudi i de treball de cinc investigadors de diferents especialitats que han convergit en l'estudi dels diferents aspectes de la guerra civil a Granollers. Aquest fet no té paral·lels ni en els nostres estudis locals, ni en les monografies de la guerra civil que s'han portat a terme a diferents pobles i ciutats de Catalunya, i l'interès d'aquest projecte ja el va fer mereixedor del Premi "Memorial Joan Camps" l'any 1986. Ara bé, segurament aquest aspecte és també el més criticable, perquè havent-hi la possibilitat d'un treball d'equip —tal com anuncia Pelai Pagès en el seu pròleg—, s'hi troba a faltar una direcció conjunta i a la fi el treball resulta d'una suma d'esforços individuals bastant desiguals, més que d'un esforç conjunt. El volum del treball aportat ha aconsellat de publicar-lo en dos volums, tot i que la divisió esdevenia problemàtica: dos grans blocs temàtics, l'estudi demogràfic i el sòcio-econòmic, realitzats respectivament per Josep Homs i Joaquim Ledesma, han hagut de quedar partits; l'evolució dels esdeveniments, descrita per Joan Garriga, queda separada de l'anàlisi de les transformacions sòcio-econòmiques d'aquells anys, pel que la complementarietat dels dos llibres és prou clara. Comentaré molt breument el segon dels dos volums, el de més recent aparició. La primera part del llibre, amb una explotació acuradíssima de les dades estadístiques, tracta els canvis demogràfics que es produïren durant els anys de la guerra civil, emmarcant-los en una evolució més àmplia de la població granollerina (1877-1960), per tal de contextualitzar-los. Junt amb l'anàlisi del padró municipal d'habitants de 1936, que se'ns oferia en el primer volum, és l'estudi de demografia més complet que s'ha realitzat de la nostra ciutat. La segona part, la més extensa, tracta de les transformacions sòcio-econòmiques: és una aportació fonamental d'informació que omple un gran buit i que podrà ser molt útil per a ulteriors estudis, però que al meu entendre caldria haver utilitzat de forma més selectiva a l'hora de publicar-se, per fer-ne una lectura més clara i més fàcil. Una d'aquests grans transformacions econòmiques, la municipalització de l'habitatge, és tractada de forma monogràfica i aprofundida, fet que és una absoluta novetat en la historiografia de la guerra civil. Un altre estudi totalment innovador és el que es refereix a l'arribada de refugiats d'altres àrees de l'Estat, fet que es convertí en un dels problemes més greus que es visqueren a la reraguarda durant la guerra. Hi trobem un estudi molt ampli de les variables demogràfiques, que explota al màxim les dades estadístiques, i també —amb menys profunditat a causa de la menor disponibilitat de fonts— de les conseqüències que va tenir per a la vida cotidiana dels granollerines. Clouen el llibre unes reflexions al voltant de les mentalitats dels diversos grups socials, i algunes notes a partir de les dades que s'han pogut obtenir de les víctimes del conflicte. Una darrera constatació em sembla necessària: aquest conjunt d'aportacions s'ha fonamentat principalment en els fons de l'Arxiu Municipal de Granollers, fet que posa de manifest un cop més la riquesa del patrimoni documental de la ciutat, i la necessitat d'una actuació decidida per conservar aquest patrimoni en totes les condicions.

Jordi Planas i Maresma